

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

Informacija rinkėjams su negalia

1. Įvadas	3
2. Balsavimas alternatyvioje rinkimų apylinkėje	3
3. Galimybė patekti į rinkimų apylinkes.....	4
4. Pagalba balsuojant	4
5. Balsavimas paštu.....	7
6. Balsavimas ligoninėse, slaugos namuose ir kt.	8
7. Rinkimų teisė	10
8. Kiti lankstinukai	10

Informacija rinkėjams su negalia

1. Įvadas

Yra speciali tvarka, skirta padėti sergantiems ar rinkėjams su negalia pasinaudoti balsavimo teise. Šiame lankstinuke išsamiai aprašoma ši tvarka, kurią galima apibendrinti taip:

- balsavimas alternatyvioje rinkimų apylinkėje, jei asmens vietos rinkimų apylinkė yra neprieinama;
- namuose gyvenančių rinkėjų, kurie negali atvykti į rinkimų apylinkę dėl negalios ar ligos, balsavimas paštu;
- ligoninėse, slaugos namuose ar panašiose įstaigose įrengtos specialios balsavimo patalpos, skirtos gyventojams, kurie dėl negalios ar ligos negali atvykti į rinkimų apylinkę;
- palydovo arba pirmininkaujančio pareigūno pagalba balsuojant rinkimų apylinkėje asmenims, turintiems regos, fizinę negalią arba raštingumo sunkumų;
- nuotraukų ir partijų politinių emblemų naudojimas balsavimo biuleteniuose, siekiant padėti regėjimo negalią turintiems žmonėms ir žmonėms, turintiems raštingumo sunkumų;
- rinkimų punktuose rodyti dideliu šriftu atspausdintą rinkimų biuletenio kopiją, kad būtų dar labiau padedama regos negalią turintiems žmonėms ir žmonėms, turintiems raštingumo sunkumų;
- galimybė naudotis balsavimo biuletenio šablonu, kad regėjimo negalią turintys rinkėjai galėtų be pagalbos pažymėti balsavimo biuletinį.

2. Balsavimas alternatyvioje rinkimų apylinkėje

Kiek įmanoma, vietosvaldžios institucijos turi stengtis paskirti tokias rinkimų vietas, kuriose bent vienas balsavimo punktas būtų pritaikytas neįgaliųjų vežimėliais judantiems asmenims. Rinkimų rezultatus rengiantis pareigūnas

yra asmuo, atsakingas už rinkimų eigą kiekvienoje rinkimų apygardoje. Dubline ir Korke balsavimą rengiantis pareigūnas yra miesto arba apygardos šerifas, likusioje šalies dalyje - apygardos registratorius. Jei asmeniui sunku patekti į vietos rinkimų apylinkę, ne vėliau kaip likus savaitei iki rinkimų dienos jis gali raštu kreiptis į rinkimų komisijos narį, kad jam būtų leista balsuoti kitoje tos pačios rinkimų apylinkės rinkimų apylinkėje. Apie visus rinkimų apygardoje esančius balsavimo punktus, kurie nepritaikyti neįgaliųjų vežimėliais judantiems asmenims, balsų rinkimų komisijos pareigūnas paskelbia viešai.

Teikdamas paraišką asmuo turėtų paaiškinti, kodėl negali patekti į savo vietinę stotį. Jei asmuo praneša apie savo konkrečius poreikius balsavimo komisijos pareigūnui, tai padeda parinkti tinkamą alternatyvią stotį. Jei įmanoma, jie turėtų pasiūlyti kitą rinkimų apylinkę, kuri jiems būtų prieinama ir patogiai. Balsavimo rezultatus rengiantis pareigūnas jiems atsiųs raštišką leidimą balsuoti kitame tos pačios rinkimų apylinkės balsavimo punkte, paprastai jų pasiūlytame punkte. Šį įgaliojimą reikia pateikti einant balsuoti į tą rinkimų apylinkę (nepamirškite pasiimti ir asmens tapatybę patvirtinančio dokumento). Paskyrus kitą rinkimų apylinkę, asmuo negali balsuoti savo apylinkėje.

3. Galimybė patekti į rinkimų apylinkes

Standartinė balsavimo patalpa yrasuprojektuota taip, kad rinkėjai galėtų stovėti ir žymėti savo biuletenius ant atbrailų vidutiniame juosmens aukštyje. Šie skyriai gali būti netinkami vyresnio amžiaus žmonėms ir žmonėms su negalia. Rinkimus rengiantys pareigūnai privalo balsavimo punktuose pasirūpinti stalu ir kėde, prie kurių rinkėjai galėtų balsuoti, jei jiems tai patogiau.

4. Pagalba balsuojant

Atsakomybė už rinkėjų apklausos vykdymą rinkimų apylinkėje tenka pirmininkaujančiam pareigūnui, kuris atvykęs į apylinkę paklausia rinkėjo vardo, pavardės ir adreso bei pažiūri į rinkimų informacinę kortelę. Taip pat

gali būti prižiūrintis pirmininkaujantis pareigūnas. Į jų pareigas įeina ir neįgalių rinkėjų stebėseną. Jūsų prašymu bet kuris budintis darbuotojas paskambins prižiūrinčiam pirmininkui.

Balsavimas yra pagrindinė demokratinė veikla, todėl yra nustatytos griežtos procedūros, kuriomis siekiama užtikrinti, kad balsavimas būtų tinkamai vykdomas ir kad būtų išlaikytas balsavimo slaptumas ir saugumas.

Pavyzdžiui, balsavimas su pagalba leidžiamas tik tam tikromis aplinkybėmis.

Įstatyme konkrečiai nurodyta, kokiems rinkėjams gali būti padedama balsuoti ir kaip bei kas jiems gali padėti. Pirmininkaujantis pareigūnas privalo taikyti įstatymą, kurio tikslas - užtikrinti, kad rinkėjas **galėtų** balsuoti, o jo balsavimo slaptumas būtų apsaugotas.

Priklausomai nuo negalios pobūdžio, rinkėjui gali būti padedama balsuoti trimis būdais.

Balsavimas dėl lydinčiųjų asmenų:

Jei rinkėjas turi regėjimo, fizinę negalią ar sunkumų su raštingumu, balsuoti jam gali padėti palydovas. Norėdamas būti palydovu, asmuo turi būti ne jaunesnis kaip šešiolikos metų, negali būti nei kandidatas, nei kandidato atstovas ir negali padėti daugiau kaip dviem rinkėjams per rinkimus.

Pirmininkaujantis pareigūnas negali leisti lydinčiajam asmeniui padėti rinkėjui, jei neįsitikina, kad lydintysis asmuo atitinka šias sąlygas. Jei asmuo neturi teisės būti palydovu, rinkėjas gali pavesti kitam asmeniui būti palydovu arba paprašyti, kad jam padėtų pirmininkaujantis pareigūnas.

Pirmininkaujančio pareigūno pagalba:

Šia galimybe galima pasinaudoti, jei rinkėjas turi regėjimo, fizinę negalią ar raštingumo sutrikimų, dėl kurių negali balsuoti be pagalbos, bet nenori, kad jam padėtų palydovas.

Pagal šią procedūrą pirmininkaujantis pareigūnas ir personalizavimo agentai kartu su rinkėju eina į tokią rinkimų apylinkės dalį, kurioje negalima girdėti įprastu tonu vykstančio pokalbio. Prireikus pirmininkaujantis pareigūnas sustabdo įėjimą į balsavimo patalpą ir liepia ją išvalyti, kad niekas kitas negalėtų pasiklausyti balsavimo proceso. Personalo atstovų dalyvavimas yra apsaugos priemonė, patvirtinanti, kad pirmininkaujantis pareigūnas laikosi jūsus nurodymų. Tai yra rinkėjo ir pirmininkaujančio pareigūno apsauga. Kaip ir visi kiti asmenys, dalyvaujantys apklausoje, personalizavimo agentai pagal įstatymą privalo užtikrinti balsavimo slaptumą.

Pirmininkaujantis pareigūnas paklaus, už kuriuos kandidatus rinkėjas nori balsuoti, ir pažymės balsavimo biuletenį pagal šiuos nurodymus. Jei reikia, pirmininkaujantis pareigūnas perskaito balsavimo biuletenio duomenis apie kiekvieną kandidatą ir paklausia, kuriam kandidatui rinkėjas nori atiduoti savo pirmumo balsą. Jis pakartoja procedūrą, susijusią su rinkėjo antruoju pirmenybiniu balsu, ir t. t. Kai balsavimo biuletenis pažymėtas pagal rinkėjo nurodymus, pirmininkaujantis pareigūnas įprasta tvarka jį įdeda į balsadėžę.

Įstatymas konkrečiai draudžia pirmininkaujančiam pareigūnui elgtis pagal bet kokius iš rinkėjo gautus raštiškus nurodymus. Taip yra todėl, kad rašytiniai nurodymai gali neatspindėti tikrosios rinkėjo valios - pavyzdžiui, juos galėjo parašyti kas nors kitas.

Visi, norintys, kad balsuojant jiems padėtų **pirmininkaujantis pareigūnas**, turėtų, jei įmanoma, atvykti į rinkimų apylinkę gerokai prieš jos uždarymą vakare. Pagalba rinkėjui gali užtrukti, todėl įstatymas leidžia pirmininkaujančiam pareigūnui atmesti pagalbos prašymą per paskutines dvi balsavimo valandas (t. y. intensyviausio balsavimo metu), jei pagalba vienam rinkėjui užtruktų ar trukdytų kitiems rinkėjams. Pirmininkaujantys pareigūnai nenoriai naudojami šiais įgaliojimais, o protingas bendradarbiavimas turėtų padėti jų išvengti. Šis apribojimas netaikomas balsuojant kartu su rinkėju, t. y. rinkėjui balsuoti bet kuriuo balsavimo metu gali padėti kartu su juo balsuojantis asmuo.

Balsavimo biuletenių šablonai:

Regėjimo negalią turintys asmenys balsuoti taip pat gali naudotis balsavimo biuletenio šablonu (jį galima įsigyti kiekvienoje rinkimų apylinkėje). Tai prietaisai, kuriuos galima pritvirtinti prie balsavimo biuletenio, kad regėjimo negalią turintys rinkėjai galėtų balsuoti slaptai. Yra dviejų rūšių balsavimo biuletenių šablonai: vienas skirtas naudoti rinkimuose, kitas - referendumuose.

Referendumuose balsavimo biuletenio šablonas yra „Taip/Ne“ variantas. Balsavimo biuletenio šablone yra iškilios raidės, didelis šriftas, Brailio raštas ir iškirpta dalis, kad žmonės galėtų lengviau rasti, kur pažymėti balsą.

Rinkimų atveju balsavimo biuletenio šablonas veikia kartu su nemokamu 1800 numeriu, kuriuo klausytojams pranešama apie kandidatus eilės tvarka, atitinkančia balsavimo biuletenio šablono numerius. Nemokamas telefono numeris rinkėjams, ketinantiems pasinaudoti šablonu, suteikiamas kuo greičiau po to, kai gaunamos rinkimų kandidatų kandidatūros. Šis numeris išlieka aktyvus iki pat balsavimo dienos imtinai.

5. Balsavimas paštu

Jei dėl negalios ar ligos rinkėjas negali atvykti į rinkimų apylinkę, jis gali balsuoti paštu, pateikdamas prašymą įtraukti jį į rinkėjų, balsuojančių paštu, sąrašą, kurį kaip rinkėjų registro dalį rengia ir tvarko registracijos institucijos.

Prašymą įtraukti į rinkėjų, balsuojančių paštu, sąrašą galima pateikti bet kuriuo metu, kai rinkėjas turi teisę būti įtrauktas į rinkėjų, balsuojančių paštu, sąrašą.

Tačiau, jei nustatyta apklausos data, vėliausia data, iki kurios galima gauti prašymus balsuoti paštu dėl konkretaus rinkimų įvykio, yra -

- dvi dienos po Dáil paleidimo dienos, jei vyksta visuotiniai rinkimai;
- ir dvi dienos po balsavimo dienos įsakymo paskelbimo rengiantis „Dáil“ išankstiniams rinkimams
- Norint dalyvauti Prezidento, Europos, vietos rinkimuose arba referendume, paraiškas dėl įtraukimo į šį priedą būtina pateikti registravimo tarnybai bent prieš 15 dienų (neįtraukiant sekmadienių, Didžiojo penktadienio ar valstybinių švenčių) iki balsavimo dienos.

Jei paraiška gaunama po šio termino, ji neturės jokios įtakos tam rinkimų įvykiui. Registracijos institucijos gali pareikalauti pateikti bet kokią informaciją ar dokumentus, pagrindžiančius paraišką. Jei prašymas pateikiamas pirmą kartą, o vėliau, kai to reikalauja registracijos institucijos, prie jo turi būti pridėta registruoto praktikuojančio gydytojo (pvz., bendrosios praktikos gydytojo) pažyma.

Paraiškų formas galima gauti kreipiantis į atitinkamas apygardų, miestų, miestų ir apskričių tarybas arba atsisiųsti iš www.checktheregister.ie.

Per rinkimus ar referendumą paštu balsuojančiam rinkėjui siunčiamas balsavimo dokumentų rinkinys, kurį sudaro balsavimo biuletenis, balsavimo biuletenio kvitas, vokas, į kurį reikia įdėti pažymėtą balsavimo biuletenį, ir didesnis vokas, skirtas balsavimo dokumentams išsiųsti atgal balsų skaičiavimo pareigūnui. Pažymėjęs balsavimo biuletenį, rinkėjas turi įdėti jį į voką su užrašu „Balsavimo biuletenio vokas“ ir užantspauduoti. Šį voką kartu su užpildytu balsavimo biuletenio kvitu reikia įdėti į didelį voką, skirtą balsų gražinimo pareigūnui, užklijuoti ir nedelsiant išsiųsti. Balsavimo biuletenis turi būti išsiųstas paštu ir negali būti įteiktas balsų skaičiavimo komisijos pareigūnui.

6. Balsavimas ligoninėse, slaugos namuose ir kt.

Ligoninėje, slaugos namuose, psichikos sveikatos įstaigoje ar panašioje įstaigoje gyvenantis asmuo, turintis negalią ar sergantis liga, dėl kurios negali atvykti į rinkimų apylinkę, gali balsuoti ligoninėje, slaugos namuose ir t. t., jei pateikia prašymą būti įtrauktas į specialų rinkėjų sąrašą, kurį kaip rinkėjų registro dalį sudaro ir tvarko registracijos institucijos (apskričių, miestų, miestų ir apskričių tarybos). Jei prašymas pateikiamas pirmą kartą, o vėliau, kai to reikalauja registracijos institucijos, prie jo turi būti pridėta registruoto praktikuojančio gydytojo (pvz., bendrosios praktikos gydytojo) pažyma.

Prašymas gali būti pateiktas bet kuriuo metu, kai rinkėjas turi teisę būti įrašytas į specialųjį rinkėjų sąrašą. Tačiau, jei nustatyta apklausos data, vėliausia paraiškų dėl specialaus balsavimo dėl konkretaus rinkimų įvykio gavimo data yra -

- dvi dienos po Dáil paleidimo dienos, jei vyksta visuotiniai rinkimai;
- ir dvi dienos po balsavimo dienos įsakymo paskelbimo rengiantis „Dáil“ išankstiniams rinkimams
- prezidento, Europos Parlamento, vietos valdžios rinkimų ar referendumo atveju registracijos institucija turi gauti prašymą likus ne mažiau kaip dvidešimt dviem dienoms iki balsavimo dienos (neatsižvelgiant į bet kurią neįskaitomą dieną).

Jei paraiška gaunama po šio termino, ji neturės jokios įtakos tam rinkimų įvykiui.

Paraiškos formas galima gauti susisiekus su atitinkama apygardos ar miesto taryba arba atsisiųsti iš svetainės www.checktheregister.ie.

Per rinkimus ar referendumą rinkėjui bus pranešta apie dieną ir apytikslį laiką (ryte/valandą), kai į ligoninę, slaugos namus, psichikos sveikatos įstaigą ar panašią įstaigą atvyks specialus pirmininkaujantis pareigūnas. Specialusis pirmininkaujantis pareigūnas su savimi turės asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir paskyrimo orderį, kurį atvykęs pateiks rinkėjui susipažinti. Kartu su specialiu pirmininkaujančiu pareigūnu dirbs Garda, kurio paskirtis - saugoti balsavimo biuletenius (taip pat kaip ir balsavimo punkte) ir būti nepriklausomu liudytoju, užtikrinančiu, kad balsavimo procedūra būtų vykdoma tinkamai.

Balsuojant gali dalyvauti tik pirmininkaujantis pareigūnas ir Garda.

Pirmininkaujantis pareigūnas įteiks rinkėjui asmens tapatybės deklaraciją, kurią jis paliudys. Tada rinkėjas slapta pažymi balsavimo biuletenį, įdeda jį į tam skirtą specialų voką, užklijuoja ir atiduoda pirmininkaujančiam pareigūnui.

Jei balsuojant reikia pagalbos, ją suteiks specialus pirmininkaujantis pareigūnas taip pat, kaip ir rinkimų apylinkėje.

Išskirtiniu atveju, kai specialaus rinkėjo ligoninė, slaugos namai, psichikos sveikatos priežiūros įstaiga ar panaši įstaiga yra nepasiekiami specialiam pirmininkaujančiam pareigūnui, balsavimą rengiantis pareigūnas gali taikyti specialias balsavimo procedūras, pvz.

7. Rinkimų teisė

Šiame lankstinuke pateikta informacija nėra galutinė rinkėjų registravimo, pagalbos balsuojant, rinkėjų sąrašo paštu ir specialaus rinkėjų sąrašo teisės aktų santrauka. Teisės aktas iš esmės pateikiamas šioje teisės nuostatoje su pakeitimais:

- Part II of and the Second Schedule to the Electoral Act 1992.
- Part III of the Electoral Reform Act 2022

Šiuos aktus galima gauti iš Government Publications, Office of Public Works, Jonathan Swift Street, Trim, Meath. Juos taip pat galima atsisiųsti iš „Oireachtas“ svetainės adresu www.oireachtas.ie

8. Kiti lankstinukai

Kiti šios serijos lankstinukai, kuriuos galite rasti departamento svetainėje (www.environ.ie):

- How the President is Elected (Kaip renkamas prezidentas)
- The Referendum in Ireland (Referendumas Airijoje)
- How the Dáil (House of Representatives) is Elected (Kaip renkami „Dáil“ (Atstovų rūmai))
- How the Seanad (Senate) is Elected (Kaip renkamas „Seanad“ (Senatas))
- European Parliament: How Ireland’s MEPs are Elected (Europos Parlamentas: Kaip renkami Europos Parlamento nariai Airijoje)
- How Members of Local Authorities are Elected (Kaip renkami vietos valdžios institucijų nariai)
- The Register of Electors (Rinkėjų sąrašas)

BŪSTO, VIETOS VALDŽIOS IR PAVELDO DEPARTAMENTAS

2023 m. gegužė

gov.ie/housing

